

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

יירדהנס תכסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9322

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קעו

נפשות בדרישה וחקירה * שנאמר * משפט אחד ג
יהיה לכם ומה טעם אמרו ד"מ לא בעינן דרישה ויקרא כד
והקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווי:
תניא * לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות א
שבבכל שרודין את ישראל בשבט * ומחוקק ה
מבין רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדין תורה ראשי' מט
ברבים:

תניא תלמיד אל יורה במקום רבו אא"כ היה שס ע"ג
רחוק ממנו שלש פרסאו' כנגד מחנה ישראל:
רבי אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר אסור לבצוע ב

בדרישה וחקירה לבדוק את העדים באיזה יום באיזה שעה ו
הלוהו: שנא' משפט אחד וכו' ממונות ככפשו' וכיון ע"ג
דכתיב דרישה וחקירה כדי כי נפשות דכתיב ודרשת וקרת הוא
הדין דיכי ממונות: שלא תנעול דלת שימכעו מלהלות שח
יכפור והעדי' יטעו ולא תהא עדותן מכוונת ויפסיד (* והכי כמי' ע' בנתי'
שח לא ימלא מוסקין לכופו לדין):

שרודין את העם שיש להם כח ורשות מאת מלכי פרס: בני
בניו של הלל נשיא היה כדאמרי' בפסחים באלו דברי'
הושיבוהו בראש ומיכוהו נשיא עליהם:

כנגד מחנה ישראל בכל מאן דבעי מלתא אזיל לגביה דמשה
דכתיב והיה כל שנקשה ה' וגו' אע"ג שהמקנה ג' פרסאות
ואתו לגבי משה רבותא דמשה שאכי' מקנה ישראל ג' פרסאו' דכתי'
ויקנו על הירדן מבית הישימות עד אצל השטים ואמר רבה בר בר
קנה לדידי קזי לי ההוא אתרא והוא חלתא פרסי' בעירו בנין וביומא:
אסור לבצוע משנאו לדין אסור לדייכי' לבצוע (לעשות פשרה):

וכל הבוצע הרי זה הוטא וכל המברך את
 תליס י הבוצע ה"ו מנאץ ועל זה נאמר *ובוצע ברך נאץ
 דברי ה' אלא יקוב הדין את ההר שנא' *כי המשפט
 לאלהים הוא וכן משה היה אומר יקוב הדין את
 ההר אבל אהרן אוהב שלום ורודף שלום ומשי'
 חלאכי ב שלום בין אדם לחבירו שנא' *תורת אמת היתה
 בפיהו וגו'. ר' אליעזר אומר הרי שגול סאה של
 חטים וטחנה ואפאה והפריש ממנה חלה כיצד
 מברך אין זה מברך אלא מנאץ ועל זה נאמ' ובוצע
 ברך נאץ ה'. ר' מאיר אומר לא נאמר בוצע אלא
 ר' אשי' לו כנגד יהודה שנא' *ויאמר יהודה אל אחיו מה
 בצע כי נהרוג את אחינו וכל המברך את יהודה
 הרי זה מנאץ ועל זה נאמר ובוצע ברך נאץ ה'.
 ר' יהושע בן קרחה אומר מצוה לבצוע שנאמר
 זכריה ח *אמר ומשפט שלום שפטו בשעריכם והלא
 במקום שיש משפט אין שלום ובמקום שיש
 שלום אין משפט אלא אי זהו משפט שיש בו
 שלום הוי אומר זה ביצוע. וכן בדוד הוא אומר
 המברך המשנא: אבל אהרן אוהב שלום ורודף שלום וכיון
 שהיה שומע מקלוקת ביניה' קודם שיבאו לפניו לדין היה רודף
 קאריהם ומטיל שלום ביניהם: תורת אמת וגו' משמע צאהרן
 כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו': הרי שגול וכו' ונולע לשון גזלה דכתי'
 כן חורקו' כל נולע כלע את כפש בעליו יקס: כנגד יהודה שהיה
 לו לומר כקזירכו לאזיכו אקרי שהיה דבריו נשמעין לאקיו:

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קעז

*ויהי דוד עושה משפט וצדקה והלא כל מקום ^{פ"ג} שיש משפט אין צדקה אין משפט אלא איזהו משפט שיש בו צדקה הוי' אומר זה ביצוע. אתאן לת"ק. דן את הדין ויכה את הזכאי. וחייב את החייב וראה שנתחייב עני ממון ושלם לו מתוך ביתו [זה משפט וצדקה משפט לזה וצדקה לזה ששלם לו מתוך ביתו] (וכן ברור הוא אומ' ^{פ"ג} ל"ח"ו ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו משפט לזה שהחזיר לו את ממונו וצדקה לזה ששלם לו מתוך ביתו) קשיא ליה לרבי האי לכל עמו לעניו מיבעי ליה אלא [רבי אומר] אע"פ שלא שלם לו מתוך ביתו זהו משפט וצדקה משפט לזה וצדקה לזה משפט לזה שהחזיר לו ממונו וצדקה לזה שהוציא גזילה מתחת ידו *ופליגא דרבי תנחום ז בר חנילאי דא"ר תנחום בר חנילאי לא נאמר מקרא זה אלא כנגד מעשה העגל שנא' *וירא ^{שמות} ל"ב אתה ויבן מזבח לפניו מה דא"ר אמר רבי אתאן לת"ק דא"ר אכור לזנוע דריש לי' להאי משפט ולדקה שהיה דוד דן את הדין וקייב את הקייב וראה שהיה עני מקוייב והיה משלם לזנוע דיכו מתוך ביתו: לא נאמר מקרא זה וזנוע זנוע: אלא כנגד מעשה העגל שעשה אהרן פסרה זינו לבין עלמו והורה היתר לעלמו לעשות להם את העגל: ויבן מזבח הזין

בנימן בר יפת אמר רבי אליעזר ראה חור שזבח
לפניו אמר אי לא שמענא להו השתא עבדו לי
כיהן ונביא ולא הויא להו תקנתא לעולם מוטב
דליעבדו לעגלא אפשר הויא להו תקנתא כחשוכה:
ג רבי שמעון בן טנסיא אומר שנים שבאו לפניך
לדין עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע
ע"כ דבריהם ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה אתה
רשאי לומר להם צאו ובצעו משתשמע דבריהם
ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר
להם צאו ובצעו שנא' פומר מים ראשית מדון
ולפני התגלע הריב נטוש קודם שנתגלע הריב
אתה יכול לנטשו משנתגלע הריב אי אתה יכול
לנטשו. וריש לקיש אמר שנים שבאו לדין אחד
רך ואחר קשה עד שלא תשמע דבריהם או
משתשמע דבריהם ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה
אתה רשאי לומר להם אין אני נוקק לכם
מהזבוק לפניו שהרגו את קור על שלא עשה להם: אהרן כהן
וכביא היה: ולא הויא להו תקנתא דהא סופן לעשות כן בזכריה
בן הוידע ויקרב בית המקדש על כך:
פומר מים ראשית מדון אם זאת לפטור ולהשליך המריבה
המשולה כמים כדלקמן ולשום שלום ביניהם ראשית מדון
קודם שתשא ותתן בדין פטור אותה: נטשהו ורדוף אחר השלום:
קשה בעל מריבה ומטריק דייכין:

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קעח

שמא נתחייב חוק ונמצ' חוק רודפו כשתשמע דכריה'
 ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה יכול לומר
 להן איני נזקק לכם שנא' *לא תגורו מפני איש ר' דניס א
 יהושע בן קרחה אומר מנין לתלמיד שיושב לפני
 רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר מנין שלא
 ישתוק שנא' לא תגורו מפני איש וא"ר חנין לא
 חכמים דברידך מפני איש ויהיו עדים יודעים את
 מי הם מעידים ולפני מי הם מעידים ומי עתיד
 ליפרע מהם שנ' *ועמדו שני האנשים אשר להם ^{סס יט}
 הריב לפני ה' ויהיו הדיינים יודעים את מי הם
 דנים ולפני מי הם דנים ומי עתיד ליפרע מהם
 שנ' *אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט ^{מליס פכ}
 וכן ביהושפט הוא אומר *ויאמר לשופטים ראו ^{ד"ס נ יט}
 מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי (אם)
 לה' שמא יאמר הדיין מה לי בצער הזה ת"ל

ה"ג שמא יתחייב חוק ונמצא חוק רודפו רודף את הדיין
 להסך את הדין: שיושב לפני רבו ונא דין לפני רבו ולא לפני
 וראה התלמיד זכות לעני וחובה לעשיר ורבו טועה דין
 מנין שלא יתלוק כבוד לרבו וישתוק ת"ל וכו' ובגמרא יפרש דלא
 תגורו לשון כינוס הוא (מלשון אגרה בקליר): את מי הם
 מעידין הם כאלו מעידים בהקב"ה כדאמרי' לקמן שמטריקין
 אותו להמזיר ממון לנעליו: ועמדו שני האנשים אשר להם
 הריב ואמרינן במסכת שנועות בעדים הכתוב מדבר: מה לי
 לצער הזה שאם אטעה איעכש: ת"ל ביהושפט:

אנשים השפחה: בד בבד ויזים ויזים ביהוה: קסא איננה קדמו

ד"ס נ"ט *ועמכם בדבר משפט אין לו לדיון אלא מה שעיניו רואות:

ד אמר רב המנונא אין תחלת דינו של אדם נידון
אלא על ד"ת שני *פוטר מים ראשית מדון:
א"ר הונא האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא
דמיא כיון דרווח רווח אביו קשישא אמר
דמי לגורא דגמלא כיון הקם קם. ההוא דהוה
קאמר ואזיל טוביה דשמע ואדיש חלפיה בישתא
ועמכם בדבר משפט לפי מה שעם לזנכס שלזנכס כוטה
בדבר כלו נטענותיהם עמכם במשפט לפי אותן דברים תשפטו
ולא תעכשו: דאין לו לדיון לירא ולמכוע עלטו מן הדין: אלא
לפי מה שעיניו רואות לידון ויכוין להוליא ללדקו ואמתו
ואז לא יעכש:

תחלת דינו לעמיד לבא: על חברי חורה שלא עסק בתורה:
פוטר מים שפוטר התורה מעליו והוא ראשית מדונו. תורה
כמשלה למיס דכתיב הוי כל למא לכו למיס:

לצינורא דבידקא כשנהר גדל פעמים שהוא יולא לשדות שעל
אגפיו כעין כגרי' וליכורות (קבוליס) [קטכיס] ואס
אינו סותמו מיד הולך ומרקיב ואינו יכול לסותמו והיינו דקאמר
קרא פוטר מים ראשית מדון כלומר ראשית מדון ומריצה דומה לפוטר
מים. פוטר פותק כמו פטר רס: לגורא דגמלא דפין של גר
במלה כשדורסין עליהם מכענעות וסוף מתחזקות ונקבעות
במקומן והכא כמי כשאדם (מדנק) [מרבה] נקטט' מתחזקה ונאה
ולא מקרא כפקא: טוביה דשמע ואדיש אשריו שזומע מרפתו
ואותק ומרגיל בכך. ואדיש כמו כיון דדש דש: חלפיה בישתא

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קעט

מאה א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב פוטר
 מים ראשית מדון ריש מאה דיני. ההוא דהוה קאמ'
 ואזיל אחרתי תלת גנבי לא מיקטל א"ל שמואל
 לרב יהודה קרא כתיב *כה אמר ה' על שלשה ^{ג' חוס כ}
 פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנה. ההוא
 דהוה קאמר ואזיל שב בירי לשלמנא וחד לעובר
 ביש א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב *כי שבע ^{חשלי כד}
 זפול צדיקזקם (*ורשע יפול באחת). ההוא דהוה ^{אינו לשון}
 קאמר ואזיל דמבי דינא שקלו גלימיה ליוזמר ^{פסוק}
 וליוזיל באורחא. א"ל שמואל לרב יהודה קרא
 כתיב *וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום. ^{סדוה ית}
 ההוא דהוה קאמר ואזיל היא ניומא ודיקולא
 מאה הלכו להם בשתיקתו מאה רעות שהיו באות עליו על ידי
 התגר: פוטר מים והמתקיל ופיתק בקטטה הוא תקלת מאה
 דינים: ראשית מדון כוטריוקון ריש מאה דינים. ל"א מדון בגימ'
 מאה: אחרי תלת גנבי לא מיקטל כלומר אם עובר אדם
 עבירה פעמים ושלש ולא בא עליו פורענות אל יתמה דאחרי
 תלת גנבא לא מיקטל וסופו ללקות באחרונה: שב בירי
 לשלמנא שבע בורות כרויות לרגלי איש *שלום ומכולם יכלל: ^{ע' דס"א}
 וחד בירא: לעובר ביש לעישה רשעה יפול בתקלה ראשונה
 הבאה לו: דמבי דינא שקלות גלימיה היי שנטלו צ"ד עלימו
 למרעו לאמר: ליוזמר וליוזיל הואיל ודין ז' ות דכו לא הפסיד
 כלום אלא גזילה הוליאז מידו: כל העם הזה ביתרו כתיב ומשמע
 ל"א זכאי ולא שניא קייב כולן כמשמע: היא ניומא ודיקולא

ז
 מה
 דין
 דין:
 קא
 זמר
 הוה
 תא
 בטה
 פסוק
 אלא
 חמתו
 דיה:
 תורה
 שעל
 ואם
 חמר
 פוטר
 גר
 בעות
 גבה
 דמתו
 שתא

שפיל. א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב
קסלתי * בעצלתים ימך המקרה וגו' שהוא דהוה קאמר ואויל
גברא דרחיצנא עליה אדיי לגווייה וקם. א"ל שמואל
מלי' מל' לרב יהודה קרא כתיב * גם איש שלומי אשר
בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב :

וההוא דהוה קאמר ואויל כי רחימתין הוה עזיזא
אפותי דספסירא שכיבין השתא דלא עזיזא
רחימתין פיריא בר שיחין גרעירי לא סגי לן אמר
שמות כה רב הונא קראי כתיבי מעיקרא כתיב * ונועדתי
לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת ותניא ארון
מ"א יתשעה וכפורת טפח הרי כאן עשרה וכתיב * והבית
אשר בנה המלך שלמה לה' שעשים אמה ארכו
ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו ולבסוף כתיב
ישעי' סו * כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי
אי זה בית אשר תבנו לי וגו' :

שפיל כשהאשה מנכמת הסל שעל ראש שהיא כותכת פלכה
ומלאכת ידיה זו שפיל כלומר מתוך שהיא עללה אין מלאכתה
נכרת וכולן משלות הן : אדייה לגווייה וקם הריס אגרופו על
ועמד לכנדי :

רחימתין הוה עזיזא כשהנתיכו היתה עזה ניכי לאשתין
אפותיא דספסירא שכיבנא על רוקח הסייף היי
שוכנים שכינו : לא סגי לן לא די לנו : הרי כאן עשרה גבור
מן הקרקע הרי שהקב"ה משרה שכינתו בעשרה טפחים סמך
לקרקע ועוד באורך הכפורת באמתים ומלי ארכו : ולבסוף
בנהמ"ק היה גובה שלשים אמה וארכו ששים וכשקטאו כאמר לה

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קפ

מאי משמע דהאי לא תגורו לישנא דכנושי הוא אס
אמר רב נחמן אמר קרא *ויין לא תשתה דנלי' כח
ולא תאגור רב אחא בר יעקב אמר מהכא *תכין חשלי' ו
בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה רב אחא ברית
רב איקא אמר מהכא *אוגר בקיץ בן משכיל: סס
א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל דיין שרן ו
דין אמת לאמתו משרה שכינה בישראל אס
שנ' *אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט תלי' פנ
וכל [דיין] שאינו דן דין אמת לאמתו גורם לשכינה
שתחלק מישראל שנאמ' *משוד עניים מאנקת סס יכ
אביונים עתה אקום יאמר ה' וא"ר שמואל בר
נחמני א"ר יונתן כל דיין שנוטל (ממון) מזה ונותן
לוה שלא כדין הקב"ה (גובה) [נוטל] ממנו נפשו
שנא' *אל תגזול דל כי דל הוא וגו' כי ה' ירויב
רויבם וקבע את קובעיהם נפש. וא"ר שמואל בר
נחמני א"ר יונתן לעולם יראה דיין עצמו כארו
חרב מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוח לו מתחתיו
*שנ' *הנה מטחו שלשלמה ששים גבורים סביב
לה וגו' מפחד כלילות מפחדה של גיהנם שדומה
ללילה. דרש ר' יאשיה ואי תימא רב נחמן בר
יצחק מאי דכתיב *בית דוד כה אמר ה' דינו
לבקר משפט והצילו גזול מיד עושק וכי בבקר
אי זה בית אשר תבנו לי שתוכל שכינתי להיות מלוטמת בתוכו:
עתה אקום אסתלק משער צ"ד: מטחו שלשלמה שכו של
מקום: ששים גבורי' ת"ק וס' לאו דוקא: מלוטרי מלחם'

סס יכ
ווכלן
כשנח
לפירוש
שוכילא כ"י
כח"ה
ועי' בכ"כ
כחכרש"א
גבי
יכחשכילי
יזכירו
ווסלי ככ
סס ע"ב
ש"ס ג
ירמיי' כא

דין
כתיב
ואזיל
מואל
אשר
:
עויזא
עויזא
אמר
ועדתו
ארון
זוהבית
ארבו
כתיב
רגלי
ת פלכס
מלאכת
רוסו על
לאשתי
ייף היי
רה גבו
ס סס
ולבסו
אמר לה

הנין וכל היום אין הנין אלא אם ברור לך הדבר
כבקר אומרהו ואם לאו אל תאמרהו. ר' חייא בר
אבא א"ר *יונתן מהכא *אמור לחכמה אחותי
את אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך
אומרהו ואם לאו אל תאמרהו. א"ר יהושע בן לוי
עשרה שיושבין בדיון קולר תלוי בצואר כולן פשיטא
לא צריכא אלא לתלמיד היושב לפני רבו:

ח רב הונא כי הוה אתי דינא לקמיה מכניף ומייתי
עשרה רבנן מבי רב אמר כי היכי דלימטייה
שיבא מכשורא רב אשי כי הוה אתי טריפתא
לקמיה מכניף ומייתי להו לכולהו טבחי דמתא
מחסיא אמר כי היכי דלימטייה שיבא מכשורא
כי אתא רב דימי אמר דרש רב נחמן בר כהן
מ"ד *מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומתו
יהרסנה אם דיון דומה למלך שאינו צריך לכלום

מלקמיה של תורה: אם ברור לך הדיון כבקר שהיא מאיר:
אומרהו והכי משמע דיכו לנקר משפט הוליאו לאור משפט:
קולר תלוי עוכס' של הטייה: לתלמיד היושב לפני רבו וכל
דיון לפני רבו והוא לא נזקק לדבר נעכס' אם שתק והוא מנין
ברבו שטועה:

דלימטייה שיבא מכשורא שיגיענו כסורת קטנה מן הקורה
כלו' שאם נטעה ישתלם העוכס' בין כלנו ויקלו מעלי:
שיבא כסורת כמו כי שזנים יהי' עגל (עון) שומרון ומתרגמין
לכסרו לוקיה: טבחי נקיאין כטרפות: אם דומה הדיון למלך

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קפא

ועמיד ארץ ואם דומה לכהן שמחזר בכית הגרנות
והרסנה דבי נשיאה אוקמו דיינא דלא הוה גמיר
אמרו ליה ליהודה בר נחמני מתורגמניה דריש
לקיש קום עליה באמורא קם גחין עליה ולא א"ל
ולא מידי פתח ואמר *הוי אומרים לעץ הקיצה ^{מניקין ב}
עורי לאבן דומם הוא יורה הנה הוא חפוס זהב
וכסף וכל רוח אין בקרבו ועתיד הקב"ה ליפרע
ממעמידין שנאמר *וה' בהיכל קדשו הם מפניו ^{סס}
כל הארץ:

אמר ריש לקיש כל המעמיד דיון על הצבור ^ט
שאינו הנון כאלו נוטע אשרה שני *שופטים ^{סס}
ושוטרי' תתן לך בכל שעריך וסמך ליה לא תטע דכ"י ^{טו}
לך אשרה כל עץ אמר רב אשי ובמקום שיש ת"ח
כאלו נטעו אצל מזבח שנאמר *אצל מזבח ה' ^{סס}
אלהיך. כתי' *לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. ^{שמות כ}
אלהי כסף ואלהי זהב הוא דלא עבדי הא דעץ
ואבן שרי אמר רב אשי אלוה הבא בשביל כסף
שנקי נטיב דיכין ומלא חכמה כמלך זה שהוא עשיר: שמחזר
על הגרנות לשאול תרומותיו ואף זה לכהן לקזור לשאול נדון:
קום עליה באמורא להשמיע דרשה ללבוש מה שילבוש לך: וה'
בהיכל קדשו סמוך להאי קרא דהוי אומר לעץ הקיצה וגו':
הם מפניו כל הארץ וכלה על עון הזה את כל הארץ:
כל עץ דמשמע דיון דכתיב כי האדם עץ השדה ומוקמי ליה
בתלמיד: אצל מזבח ות"ק מכפרים ומגיבין כמזבח:
אלוה הבא בשביל כסף דיון שהעמידוהו ע"י שכתן ממון

ואלוה הבא בשביל זהב. רב כי הוה אתי לבי
דינא אמר הכי ברעות נפשאי לקטלא נפיק וצבי
ביחיה לית הוא עביד וריקן לביחיה עייל הלואי
שהתא ביאה כיצואה כי הוה חזי אמבוה (דספרי)
ליונ כ [אבתריה] אמר *אם יעלה לשמים שיאו וגו' כגללו
לנצח יאבד וגו' מר זוטרא חסידא כי הוה מכחפי
ושלי כ ליה בשבחה דרגלא אמר הכי *כי לא לעולם
חוסן ואם נזר לדור ודור:

י דרש בר קפרא מנא הא מלתא דאמור רבנן הוה
מתונין בדין דכתיב *ולא תעלה במעלות

סס
סווח כ

למלך על כך: לדינא לדון: לקטלא לישא עליו קטא ועל עלמו
היה אומר: וצבי ביחיה לית הוא עביד לרכי ביתו אינו עושה
כאן: וריקן לביחיה עייל שאינו משתכר כאן כלום: הלואי
שחיה ביאה שאקזור לביתי כי יאיה שיאלתי מניתי בלא קטא
שלא אטעה ולא אעכש: אמבוה סיעת אנשים: אם יעלה
לשמים וגו' כדי שלא תזוק דעתו עליו היה אומר כך: כגללו
גלל רעי: מכחפי להו כושאין אותן על הכתף שהיו זקני' ואינם
יכולין לרוץ ומטריקין את הלבור לעמוד בפניהם לפיכך היו
ענדיהם כושאין אותם מהר: בשבחה דרגלא שנת שאולין בו
בהלכות הרגל והיינו שלשים יום קודם הרגל: וכי לא לעולם
חוסן כבודו של אדם אינו כל הימים והיה אומר כך שלא תזוק
דעתו עליו):

מתונין רגילין בהמתנה כדי לעיין נדין יפה קודם שתקטוהו
במעלות נזוקה במרובה:

חוסן קרוב י"א ומזיקתה י"ז קסא אישש ומתחזקא

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קפב

וסמך ליה ואלה המשפטים. א"ר אלעזר מניין שמוע בל
לדין שלא יפסיע על ראשי עם קודש שנא' ולא
תעלה במעלות וסמך ליה ואלה המשפטים אשר
תשים אשר תלמדם מבעי ליה א"ר ירמיה ואי
חימא ר' חייא בר אבא אלו כלי הדיונים כי הא
דרב הונא כי הוה נפק לדינא אמר הכי אפיקו לי
מאני חנותאי ומאי נינהו (חוטרי וסנדלי שיפורי
ורציעי) [מקל ורצועה ושופרא וסנדלא]:

*ואצוה אח שופטיכם בעת ההיא א"ר יוחנן כנגד יא
מקל ורצועה תהא זריו. *שמוע בין שס

אחיכם ושפטתם צדק א"ר חנינא אזהרה לדין דנרי' א
שלא ישמע רברי בעל דין קודם שיבא בעל דין
חבירו ואזהרה לבעל דין שלא יטעים דבריו לדין
קודם שיבא בעל דין חברו קרי ביה נמי (שמוע)

על ראשי עם קודם שכשהיה התורגמן דורש היו הלבור יושבים
לארץ והמססיע ניניהם לילך ולשכב במקומו כראה כמססיע
על ראשן: וסמך ליה ואלה המשפטים כלי אף לשופטים
אכי יזהיר: כלי הדיונים דשייכא בהו שימה דנר המיטלטל:
רצועה לילקות: מקל למכות מרדות עד שיקזור בו: שופר
לשמח ונידוי: סנדל לקליה:

ואצוה כל לואה ל' זירח הוא דתניא כל טקוס שנא' בו לו אינו
אלא ל' זירח ועל מה זירח על המקל ועל הרצועה שיהו
עטילין שימה על הלבור לשם שמים: שמוע בין אחיכם
כשהיו שניהם יחד שמע דנריהם ולא תשמע דנרי זה בלא

ואם לא יזכיר שניהם יחד יקראו שניהם יחד

שחית בני [שמע] בין אחיכם רב כהנא אמר מהבא *לא
 דברים א' חשא לא חשיא *ושפאתם צדק אמת ריש לקיש
 צדק את הרין (בלבד) ואחר כך התכהו בין
 איש ובין אחיו אמר רב יהודה אפילו בין בית
 לעלייה ובין גרו אמר רב יהודה אפילו בין תנור
 לסירים *לא חכירו פנים במשפט ר' יהודה אומר
 לא חכירתו רבי (אליעזר) [אלעזר] אומר לא
 תנכרהו . אושפויכני דרב אחא לקמיה לדינא
 דש"א ל לאו אושפויכני את א"ל אין [א"ל מאי בעית]
 ח"א ל דינא אית לי א"ל *פסילנ' לך לדינא א"ל רב
 לרב כהנא פוק דייניה חוייה דהוה גאים [בית]

זה שמסדר דברו שקר בדברי אמת לפי שאין מקדימו ומכין
 שלב הדיין כוונה לו לזכות שוב אין לנו מהסך בזכות השני כל כך
 שמע דברך בין אחיכם כשתהיו שכיבס יקח משמע : לא חשא
 אל תקבל שמע הוא אזהרה לדיין וקרי ביה כמי לא חשא אזהרה
 לבעל דין : בין איש ובין אחיו שנסלה להם בית בירושה אל
 חאמר טול אתה בית ואקיד עלייה ומה בכך הכי כל אקד יש לו
 דירה אלא העלה אותם בדמים והאזה קלוקתם ע"י דמים : בין
 גרו ל' מגור תשמישי דירה אל תאמר ישול זה תנור וזה כירה
 שהרי תנור עודף על הכירה ולכך להוסיף בדמים : לא חכירתו
 חס הוא אזהבה : לא תנכרהו חס הוא שוכאך לא תעשה לו
 ככרי לקיינו : א"ל הוא גברא לרב : לאו אושפויכני את
 כלו' אין אתה זכור שעשיתי עמך קסד : א"ל רב אין : א"ל הוא
 גברא : דינא אית לי ורובה אבי שמהא דיין : פסילנא לך
 שהזכרתני טונתך : חוייה רב כהנא לההוא גברא : דהוה גאים ביה

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קפג

א"ל אי צייתי צייתו ואי לא מפקינ' לך רב
מאונך. *כקטון כגדול תשמעון אמר ר"ל שיהא דברים ש
חביב עליך דין של פרוט' כדון של מאה מנה
למאי הלכת' אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה פשיטא
אלא לאקדומיה. (*לא תגורו מפני איש אמר רב
חנין אל תכנים דבריד מפני איש) *כי המשפט
לא להי' הוא א"ר חמא בר' חנינא אמר הקב"ה
לא דיין לרשעים שנוטלים ממון מזה ונותנים לזה
שלא כדון אלא שמטריחין אותי להחזיר ממון
לבעליו. והדבר אשר יקשה מכם א"ר חנינא ואי
תימא ר' יאשיה על דבר זה נענש משה שנאמ'
*ויקרב משה את משפטן לפני ה' מתקיף לה ר"ג
בר יצחק מי כתיב ואשמיעכם ושמעתיו כתיב אי
נרנ סומך ונוטק עליו ומדבר גבוהות: מפיקנא לך רב
מאונך אודיעך אין רב יכול לסייעך למשמתינן לך: אילימא
לעיוני ביה ומיפסקיה לאמתו: לאקדומיה אס נא לפניך
דין של פרוטה וקור ונא דין אחר של מנה הקודם לפניך הקדם
לקמוך: (לא תכנים דבריד מפני איש כגון תלמיד היושב לפני אינו
רבו וראה זכות לעני וכי' וכדאמרינן לעיל): כי המשפט נרש'
לאלהים הוא כאלו אתה מוכיח ממון מיד הקב"ה שהרי עליו
להחזיר ממון לבעליו: על דבר זה שנטל שררה לעלמו לומר
תקריבון אלי שהיל"ל תקריבון לפני השכיפה: נענש משה שלא
זכה שתאמר לו פרשת נקלות עד שנא מעשה לפני ולא ידע מה
להשיב: (מי כתיב ואשמיעכם שהיה נוטל שררה ללמדס:

שכריד
לפנינו
לשדד
הויצרכס
ולא כיתס
קמיס
קנ"ס

מדבר כו

כ"ג וזכרנו דין ממונות פרק ראשון סנהדרין קפג

גמירנא גמירנא ואי לא אזלינא וגמירנא אלא
 פ' יט כדתניא ראויה פרשת נחלות שתכתב ע"י משה
 כותלין רבינו אלא שזכו כנורא צלפחד ונכתבה על ידן
 וראויה היתה פרשת מקושש שתכתב ע"י משה
 רבינו אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך
 שמגלגלין חובה ע"י חייב וזכות ע"י זכאי כתיב
 *ואצוה את שופטיכם בעת ההיא וכתיב ואצוה
 אתכם בעת ההיא א"ר אלעזר א"ר שמלאי אזהרה
 לצבור שזהא אימת דיון עליהם ואזהרה לדיון
 שישבול את הצבור עד כמה א"ר חנין ואי תימא
 ר' שבתאי *כאשר ישא האומן את היונק:

דברים א
 כפסא ליה
 חכמת
 ההיא
 האומן
 סדור היו

כתיב *כי אתה* חבוא וכתיב כי *אתה תביא
 א"ר יוחנן א"ל משה ליהושע אתה והזקנים
 שבדור עמהם א"ל הקב"ה טול מקל והך על
 אלא הא דלא כאמר' פרשת נחלות ע"י משה כדתניא: אלא
 שנתחייב מקושש וכתב על ידו: ע"י זכאי (ע"י משה) [ע"י צנות
 ונזיר ללמדך]: כתיב ואצוה את שופטיכם דמשמע שיהא את חכמיה
 רש"א להדריך לצור נמשפט והקוקים על כרס: וכתיב ואצוה אתכם
 לצבור עלמיו הזהיר ומה הולך להזהירם עוד: (שיסבול בעלי
 יב דיכיס אס הם קדנרים כנגדו: כאשר ישא האומן את היונק
 כאז את צנו):

דרכי לוח
 שהיו
 סדננים
 כח"ש
 לעיל
 כיצין
 איכה אשא
 ונזיר
 רש"א
 מדברי יא
 יב
 שס

כי אתה חבוא גו' משמע גם אתה כאלקד מהם: כי אתה
 חביא משמע שררה כהוג עליהם: משה אמר לו זקנים
 *תכוא שבתור עמהם גרסי' על סיהם עשה מעשה ולא תשתרר עליהם
 וכתיב תביא את בני ישראל כל"ל

דנרי' לא
 שס
 *תכוא
 את הינס
 וכתיב תביא את בני ישראל כל"ל

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קפר

קדקדום דבר אחד לדור ואין שני דברים לדור
(*זכן בדוד הוא אוכר *ויקם דוד על רגליו ויאמר
שמעוני אחי ועמי אם אחי למה עמי ואם עמי
למה אחי א"ר א"עור אמר להם דוד לישראל
אם אתם שומעין לי אחי אתם ואם לאו עמי אתם
ואני רודה אתכם במקלות):

תנן ר"ע אומר לא בא שלישי אלא להחמיר עליו ט
ולעשות דינו כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב
לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה עאכ"ו שישלם
שכר את הנטפל לעושה מצוה כעושה מצוה:

משנה עבד השנה (כו') [בשלישה דברי ר"מ] ב
רשב"ג אומר בג' מתחילים [ובחמשה
נושאים ונותנים וגומרים בשבעה. גמ'] *הני ג' ה' י
ו' כנגד מי פליגי בה ר' יצחק בר נחמני וחד ע"ז

דהוא קרא דכי אתה תנוא משה אמרו כדכתיב אל הארץ אשר
נשבע ה' ונקרא דכי אתה תביא כתיב אל הארץ אשר נשבעתי
אלמא הקב"ה אמרו: דבר אחד מכהיג אקד:

לא בא שלישי וכו' דחמשמע שאל על פי שנים עדים כ"ש ג'
למה כאמר או שלשה עדים: אלא להחמיר עליו לימן
קומר בעדי שקר שלישי זה אע"פ שלא היה זה כידון על פיו
למיתה שהרי נב' [שהעידו תקלה] כמי היה כידון אפ"ה עשה
הכתוב דינו כיוצא באלו שאם החמו יהרג אף השלישי מפני
שנטפל לעוברי עבירה: [ק"ו שישלם שכר וכו' דקיימא לן
מדה טובה מרובה ממדת פורענות הלכך ק"ו הוא]:

זוהי אלא: דבאש סאש קזמאל יתיב תוש חשיל אל

דעימיה ומנו ר' שמעון בן פזי ואמרי לה ר' שמעון
 בן פזי וחד דעימיה ומנו ר' יצחק בר נחמני חד
 אמ' כנגד ברכת כהנים וחד אמר ג' כנגד שומרי
 הסף ה' מרואי פני המלך ו' רואי פני המלך.
 [חני ר' יוסף הני ג' וה' וז' ג' כנגד שומרי הסף
 ח' מרואי פני המלך ו' רואי פני המלך] א"ל
 אביי לרב יוסף עד האידנא מ"ט לא פריש לן מר
 הכי א"ל לא הוה ידענא דצריכותו מי בעיתו
 מינאי מלתא ולא אמרי לכו:

יג ת"ר אין מעברין את השנה אלא *במזומנים לה
 מעשה בר"ג שאמר השכימו לי ו' לעלייה
 יא השכים ומצא ח' אמר מי הוא שעלה שלא ברשות
 וחד. עמד שמואל הקטן ואמר אני הוא שעליתי
 שלא ברשות ולא לעבר השנה עליתי אלא ללמוד
 [כנגד ברכת כהנים נפסוק ראשון ג' תיבות והשני ה' תיבות
 ושלישי ז' תיבות: שלשה כנגד שומרי הסף וכו' כלו'
 אשכחא דמלכותא דארעא שלשה ממוכין ומשה ממוכין ושעה
 ממוכין] ג' כנגד שומרי הסף בלדקיהו גבי גלות כנחראדן והתם
 גמי משכח ה' מרואי פני המלך ונאשורו אשכחן ז' משרי
 פרס ומדי ועזר שנה מטכסי מלכות שמיס הוא לישב סדר
 השנים על מכוון:

במזומני לה שהזמינ הכשיף מצערב: השכימו לי מקר ז'
 לעלייה המיוקדת לישב לה [נה] בית דין (כלו' שיבאו
 וכדי שנהיה אכי והם ז' לעבר את השנה דכשיף הוה מן המוכין):
 לא לעבר שנה עליתי להכטרף עמכם עכשיו: אלא ללמוד

דיני ממונות סרק ראשון סנהדרין קפה

הלכה למעשה הוצרכתי א"ל שב בני שב ראיות
 כל השנים כולם להתעבר על ידך אלא אמרו
 חכמים אין מעכרין את השנה אלא במזומנים
 לה. ולא שמואל הקטן הוה אלא איניש אחרינא
 ומחמת כיסופא הוא דעבד כי הא דיתיב רבי
 וקא דריש והריח ריח שום אמר מי שאכל שום
 יצא עמד ר' חייא ויצא עמדו כולן ויצאו בשחר
 מצאו ר"ש ברבי לר' חייא א"ל אתה הוא שציערת
 לאבא אמר ח"ו לא תהא כזאת בישראל ור' חייא
 מהיכא גמיר לה מר' מאיר דתני מעשה באשה
 אחת שבארת לבית מדרשו של ר"מ אמרה לו
 רבי אחד מכם קדשני בכיאה עמד ר"מ וכתב לה
 גט כריתות ונתן לה עמדו כולם כתבו ונתנו לה
 ור"מ מהיכא גמיר ליה משמואל הקטן ושמואל
 הקטן מהיכא גמיר ליה משכניה בן יחיאל דכתיב
 *ויען שכניה בן יחיאל מבני עילם ויאמר לעזרא
 אנחנו מעלנו באלהינו ונושב נשים נכריות מעמי
 הארץ ועתה יש (תקוה) [מקוה] לישראל על זאת

עזרא י
 ס' כנח
 קדין
 וע"ע

מורה חכם היאך תעשו: מחמת כיסופא הוא דעבד של
 יכירו מי היה עולה שלא נראות וילבינו פכיו: שציערת לאבא
 שאכלת השום וכדף הריק: חס ושלום שאוכל שום נבואי לבית
 מדרשו אלא כדי שלא להלבין פכיו של אוכל השום ילאתי כדי
 שילאו כולם ולא יבינו מי הוא: משמואל הקטן כדאמרן:
 אנחנו מעלנו והוא לא נשא ככרית והכנים עלמו בכלל של

ושכניה בן יחיאל מהיבא גמר לה מיהושע דכתיב
יהושע ז *ויאמר ה' אל יהושע [קום לך] למה זה אתה נופל
על פניך חטא ישראל אמר לפניו רבש"ע מי חטא
אמר לו וכי דילטור אני לך הטל גורלות ואבע"א
ממשה דכתיב *עד אנה מאנתם :

שמות טו

החובל

וע"כ

במהד"א

יד

סס

תנו רבנן משמתו נביאים האחרונים חגי וזכריה
ומלאכי נסתלקה רה"ק מישראל ואעפ"כ היו
משתמשים בכת קול פעם אחת היו מסובין בעליית
בית גוריא ביריחו ונתנה עליהם כת קול מן השמים
יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכינת כמשה
רבינו אלא שאין דורו זכאי לכך נתנו חכמים
עיניהם כהלל הזקן וכשמת אמרו עליו הי חסיד
הי עניו תלמידו של עזרא . שוב פעם אחת היו
מסובין בעליה ביבנה ונתנה עליהם כת קול מן
השמים יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכינת
אלא שאין דורו זכאי לכך נתנו חכמים את עיניהם
בשמואל הקטן וכשמת אמרו עליו הי חסיד הי עניו
תלמידו של הלל אף הוא אמר בשעת מיתתו

להלכין פניהם : מיהושע ממעשה דיהושע שלא רצה הקב"ה
לגלות לו מי הוא הקוטא והכנים את כולן בכלל שנאמר קטא
ישראל במעשה דעכן : דילטור רכיל : מאנתם כולן בכלל והרי
כולן לא ילאו ללקוט לא מקלח דכתיב ילאו מן העם ללקוט וגו' :
משמתו נביאי' וכי' מוסס שמואל הקטן נקט לי' הכא : אף הוא
הוכיח סופו שרתה עליו שכינה שנתכבא בשעת מיתתו :

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קפו

שמעון וישמעאל לחרבא וחבריו לקטלא ושאר
עמא לביזא ועקן סגיאן עתידין למיתו על עלמא.
ועל יהודה בן בבא בקשו לומר בן אלא שנטרפה
שעה שאין מספידין על הרוגי מלכות:

אין מעברין את השנה * בשני רעבון תניא רבי גס ע"ג
אומר * ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש ב

האלהים לחם בכורים וגו' ואין לך קלה בכל א"י ו"כ"ד
לכשל פירותיה כבעל שלישה ואעפ"כ לא בכרה
אלא מין אחד שמא תאמר חטים ת"ל שעורים
ושמא תאמר לפני העומר ת"ל * חן לעם ויאכלו את
העומר היה. אמור מעתה ראויה היתה אותה
שנה שתתעבר ומפני מה לא עיברה אלישע

שמעון וישמעאל לחרבא רש"ג הנשיא ור' ישמעאל בן אלישע
כהן גדול יהרגו בקרב: וחבריו כגון ר"ע ור' חנניא בן תרדיון:
לקטלא לשאר מיתות ר"ע במסרקות של ברזל נס' הרוחה ר'
חנניא בשריפה בלפני אידיהן: לומר בן אותו הספר הי מסיד
הי עכיו: אלא שאין מספידין על הרוגי מלכות מפני יראת
המלך ומהרו לקברו:

ענין לחטלה נחם' סוטה נס' אלו באחרים ומחלא דנר וחודש נפרש"י ו"ל:
בשני רעבון לפי שכלה התבואה ולריכין לאכול מן הקדש: לחם
בכורים לקס אביב משמע שעכשו היה מזכר: ושמא
תאמר חטים היו שהן אפילו לכך כתאמרו לנשל עד אחר הפסח ת"ל
לקס שעירי: ושמא תאמר לפני העומר היה וזמן ביכור: ת"ל
חן לעם ויאכלו מלמד שקרב העומר והותר הקדש: אמור מעתה
ראויה היתה אותה שנה שתתעבר על האביב שכהגיע כיון

ששנת בצורת היתה והיו הכל רצין לבית הגרנות:
ס [ת"ר אין מעברין את השנה לפני ר"ה וכו' אבל
מפני הדחק מעברין אותה אחר ר"ה מיד
ואעפ"כ] אין מעברין אלא אדר אינו והא שלחו
ליה לרבא זוג בא מרקת ותפשו נשר ובירם דברים
הנעשה בלזו ומאי ניהו תכלת בזכות הרחמים
ובזכותם יצאו בשלום ועמוסי יריכי נחשון בקשו
לקבוע נציב אחר ולא הניחן אדומי הלז אבל
בעלי אסופרת נאספו וקבעו ליה נציב אחר

עדיין לא היה רוב אבידהא לאמר י"ו בכיסן לא נכרו אלא שעוריי
ולא קרינן ביה קדש האניב: ששנת בצורת היתה נקראי
משכנת ליה:

[אין מעברין אין יושבין ב"ד קודם ר"ה לעיין ולומר תתעבר שנה
זו נשני אדרים מפני שיש שכחה בדבר קודם שיגיע ומזלולי
בסמך: אבל מפני הדחק שמה לא יהא שם ב"ד מופלא סמוך
לאדר או שמה יבא המלך פרסי ויתעכב על ידן מעברין אותו
ומודיעין לגולה אחר ר"ה מיד שעיברטוהו]: ואעפ"כ אין מעברין
אותה ב' קדשים אקרים אלא כשיגיע אדר יעשו ב' אדרים: זוג
(של) [ב'] ת"ק: באומרקת טבריא: וחפשו [נשר] קיל פרסי:
[דברים הנעשים בלזו] תכלת בלזו עושין כדאמרינן בסוטה
היא לזו שלזעין זה תכלת: עמוסי יריכי נחשון נשיא שבא"י
שהוא מורע נקשו בן עמיכדב ראשון למשיאים: בקשו לקבוע
נציב א' נקשו להוסיף קדש אקד על השנה לעברה: ולא הניחן
אדומי הלז המלכו' גזרה עליהן:

נסים שיחבטו שמהם לשי בנדרים תעז החזא החיה חזאי

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קסז

בירח שמת בו אהרן הכהן חשבו מחשבו גלווי לא
מגלו מאי משמע דהאי נציב לישנא דירחא שנאמר
*ולשלמה שנים עשר נציבים על כל ישראל וכלכלו *^ד
את המלך ואת אנשיו חדש בשנה והכתיב *ונציב *^ס
אחד בארץ רב יהודה ורב נחמן חד אמר אחד
ממונה על כלם וחד אמר כנגד חדש העיבור:
ת"ד אין מעכרין ארץ השנה מפני הטומאה ר' *^ס
יהודה אומר מעכרין א"ר יהודה מעשה
בחוקיה מלך יהודה שעובר את השנה מפני הטומאה
ובקש רחמים על עצמו דכתיב *כי מרבית העם *^ד כל
רבח מאפרים ומנשה יששבר וזבולן לא הטתרו

בירח שמת בו אהרן באז אפי' הדק מעייני בעיבור
שנה קודם ר"ה: גלווי לא מגלו עד לאקר ר"ה שלא ישקו בני
הגולה: נציבים מזוכים: חדש בשנה יהיה על כל אחד
לכלכל: כנגד חדש העיבור בשנה מעונרת היה אותו כליז
מכלכל באדר שני:

[מפני הטומאה כגון שהיה נשיא קולה ואמדהו למות ערב הפסק
או שנה ימים קודם ויהיו טמאים או שהיו רובן טמאים
בסוף אדר וכלתה אפר הפרה ואיך יכולין למנוח עכשיו פרה
אדומה אין מעכרין בכך אלא יעשו בטומאה]: שעובר את
השנה מפני הטומאה שנטמאו בימי אהז אביו מע"ז שלא קשאו
לתורה והיה חזקיהו מקזירן למוטב וידע שלא יספיקו כולן לבא
וליטור עד הפסק ועבר השנה: ובקש רחמים על עצמו שימקל
לו עון ולקמן פריך הואיל ואכ"י מעכרין למה בקש רחמים על

הואיל ואכ"י מעכרין למה בקש רחמים על

ס ע"ג *כי אכלו את הפסח בלא ככתוב כי התפלל
 יחזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד. ר"ש
 אומר אם מפני הטומאה עיברה מעוברת אלא
 מפני זה בקש רחמים על עצמו שאין מעברין
 אלא אדר והוא עיבר ניסן בניסן ר' שמעון בן
 יהודה אומר משום ר' שמעון מפני שהשיא את
 ישראל לעשות פסח שני:

טו א"ל אביו לרב יוסף מיסמך סבי בשלשה מנ"ל
 יג אילימא מדכתיב *ויסמוך את ידיו עליו (מכדי
 ע"ג משה יחיד הוה) אי הכי חסגי בחד וכ"ת משה
 נודב' כו במקום שבעים וחד קאי אי הכי ליבעי שבעים
 וחד קשיא. א"ל רב אחא ברביה דרבא לרב אשי
 בידא ממש סמכינן ליה א"ל סמכינן ליה בשמא
 קרו ליה רבי ויהב ליה רשותא למידן דיני קנסות.
 עלמו: כי אכלו את הפסח בלא ככתוב שעיבר את האנה
 חסכי הטומאה שלא כדת: ניסן בניסן לאחר שקדשו לשם ניסן
 קור וכתלך ועשאו אדר השני: ר"ש בן יהודה אומר לא עברה
 אלא השיאן לסמך שני שלא כדין לפיכך בקש רחמים על עלמו:
 מיסמך סבי לקרות להם רבי: במקום שבעים וחד קאי לסי
 שהיה משה ראש להם וקול ככולם: בידא ממש
 סמכו ליה בלשון בעיא גרסינן ליה כלו' מי בעי לאתקוסי ידיהו
 על רישיה דסנא: למידן דיני קנסות דאלהים כתיב דמשמע
 דייכי' מומקין והייכו סמוכין ובשאר דיכי ממוכות לא בעינן מומקין
 כדאוקמינן בריש פירקין משום כעילת דלת והיכא דליכא כעילת
 דלת כגון בד' שומרים וגזילות דייכינן בנבל אע"ג דליכא סמוכי

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קפה

וחד לא סמיך והאמר רב יהודה [אמר רב] כרם
זכור אותו האיש לטוב ור' יהודה בן כנא שמו
שאלמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל
נשתכחו נגרסינהו אלא *בטלו דיני קנסות מישראל יד
שפעם אחת גזרה המלכות על ישראל שכל הסומך
יהרג וכל הנסמך יהרג ועיר שסומכין בה תחרב
ותחומין שסומכין בהם יעקרו מה עשה ר' יהודה
בן כבא הלך וישב לו בין שני הרים גדולים ובין
שני עיירות גדולות ובין שני תחומי שבת בין אושא
לשפרעם וסמך שם ה' זקנים ואלו הן ר' מאיר
ור' יהודה ור' שמעון ור' יוסי ור' אלעזר בן שמוע
רב אויא מוסיף אף ר' נחמיה כיון שהכירו אויבים
בהם (כאו להרגו) אמר להם בני רוצו אמרו לו
רבי מה תהא עליך אמר להם הריני מוטל לפנייהם
כאבן שאין לה הופכים אמרו לא זוו משם עד
שנעצו בו שלש מאות לונביאות של ברזל ועשאוהו
דשלימותיהו קא ענדין כדמפרש בהקובל אבל נקנסא לא
ענדין שלימותיהו משום דלא שכיחא ולית בה קסרון
כיס: בטלו דיני קנסות דכיון דליכא סמיכות בטלו:
(תחומים שסומכין בהם כגון אס מומכין צמוד אלפיס של עיר אינו
ויש להם הר יעקר): בין שתי עיירות גדולות ולא צמוד העיר ^{חדש"י}
אס יודע שלא יחרינו את העיר: (בין שני הרים גדולים בין אינו
שני תחומי שבת כדי שלא יהיו יודעי איזה מהם לעקור אס יודע: ^{חדש"י}
בין אושא לשפרעם הם נ' עיירות: מה תהא עליך ואתה
זקן ואי אתה יכול לנרוק): לונביאות קנימות;

ככברה ר' יהודה בן בבא אחריני הווי בהדיה והאי
 דלא חשיב להו משום כבודו דר' יהודה בן בבא.
 ור' מאיר ר' יהודה בן בבא סמכו והאמר רבה
 בר בר חנה א"ר יוחנן כל האומר על ר' מאיר
 שלא סמכו ר' עקיבא אינו אלא טועה סמכיה ר' עולא
 קבלו (ראכתי הוה יניק) סמכי ר' יהוד' בן בבא וקבלו:
 טז רבי חנינא ור' הושעיא הוה קא משתקיד ר' יוחנן
 למסמכינהו לא הוה מסתייעא מלת' הוה קא
 מצטער טובא אמרו ליה לא נצטער מר דאנן מרבית
 עלי קאתינן דא"ר שמואל בר (נחמני) [נחמן]
 א"ר יונתן מנין שאין נסמכים לבית עלי שנאמ'
 ט"ז לא יהיה זקן בכיחך כל הימים מאי זקן אילימא
 ס"ז זקן ממש והכתי' *כל מרבית ביחך ימותו אנשים
 אלא סמיכה:

יז רבי זירא הוה מיטמר מלסמכיה דא"ר אלעזר
 ס"ח לא הוה מסתייעא מלתא כשהיו אללו לא היה מולא שנים
 שילטרפו עמו לסומכו ואכן תלתא בעינן: משתקיד מקור
 ומלפה לסומכן כמו כי שקד אחי: מנין שאין נסמכין לבית
 עלי שאינן זוכין להיות נסמכין: זקן ממש צא נימייס: והכתיב
 כל מרבית ביחך ימותו אנשים כשאין לכלל אנשים בני י"ק
 שנה למה ליה למיהדר ומיכתביה: אלא סמיכה שאפי' [זכמים]
 הנאים לכלל זקנה כגון ע"י תורה וגמילות קסדים כדאמרינן
 נר"ה בזבז ומכסה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בתורה ובג"ק
 ט"ח לא תהא תורת זקנה עליהם להיות ראוין לסנהדרין:

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קפט

לעולם הני קבל וקיים כיון דשמעה להא דאמר
ר' אלעזר אין אדם עולה לגדולה אלא א"כ מוחלין חלק וע"ש
לו על כל עונותיו אמצוי לי' אנפשיה כי סמכוה כחכרש"א
לה' וירא שרו ליה הכי וכו' עד בריך מתייד לשלם
כדאיתא לעיל בכתובות פ"ב :

ת"ר *וישארו שני אנשים במחנה י"א בקלפי יח
נשתיירו שבשעה שאמר לו הקב"ה למשה ין
*אספה לי שבעים איש מוקני ישראל אמר משה מדב' יא
כיצד אעשה אברור ששה מכל שבט ושבט נמצאו סס
שנים יתרים אברור חמשה חמשה מכל שבט
וישבט נמצאו עשרה חסרים. אברור ששה משבט
זה וחמשה משבט זה הריני מטיל קנאה בין השבטו'
מה עשה בורר ששה ששה והביא שבעים וכו'
פתקין על שבעים כתב זקן ושנים הניח חלק כללן
ונתן בקלפי אמ' להם בואו וטלו פתקיכ' כל מי שעלה
בידו זקן אמר כבר קדשך שמים מי שעלה בידו
חלק אמר המקום לא חפץ בך אני מה אעשה
הוי קבל אפל: וקיים ותקיה כלומר הרקק מן הרצנות שמקנרת
את בעליה. אפלה מתרגם קנלא: אמצוי אנפשיה דאי
מסמכיה מוחלין לו עונותיו:

ושנים חלק לא נכתב עליהם זקן: מי שעלה בידו חלק וכו'
ואכיס מאותם שנעים שהלכו ליטול עלה זידם חלק ונשתיירו
שני פתקין שהיו כתובים בקלפי שהיו של אלדד ומידד שלא הלכו
ליטול ונתיירו שלא יעלה זידן חלק (והיינו דכתיב וישארו שני אינו
חדש"א

מדכ' ג לך כיוצא בדבר אתה אומר * ולקחת חמשת חמשת
 שקלים לנגולת אמר משה כיצד אעשה להם
 לישראל אם אומר לו תן לי פדיונך וצא יאמר לו
 כבר פדאני בן לוי מה עשה הביא עשרו ושנים
 אלפי פתקין וכתב עליהם בן לוי ועל שלשה ושבעי
 ומאתים כתב עליהם חמשת שקלי כללן ונתנן
 בקלפי אמר להם טלו פתקיכם מי שעלה בידו
 בן לוי אמר לו כבר פדאך בן לוי מי שעלה בידו
 חמשת שקלים אמר לו תן פדיונך וצא (תנא) ר'
 שמעון אמר במחנה נשתיירו בשעה שאמר לו
 י"ט ה"ה הקב"ה למשה * אספת לי שבעים איש אמרו אלדד
 ומידר אין אנו ראויין לאותה גדולה אמר הקב"ה
 הואיל ומיעטתם עצמיכם הריני מוסיף גדולה על
 גדולתכם ומה גדולה הוסיף להם שהנביאים כולם
 אנשים והמה נכתובים כלומר פתקים כתובים היו להם בקלפי
 ולא הלכו ליטלס): ולקחת חמשת חמשת נכורות העודפים
 על מכין הלויים: אמר להן לכל הנכורות נואו ועלו פתקיכם:
 סיכו (במחנה נשתיירו ות"ק כמי מודה לר' שמעון דנמסכה נשתיירו
 מדכ"י דהא כתיב ולא ילאו האהלה דמשמע שלא ילאו מן המסכה לבא
 לאהליהם ובהא פליגי ת"ק סבר דהאי דנשתיירו לא מקמת ענוה
 והסרת גדולה אלא שהיו מתיראים שלא יעלו נידם אלא חלק
 וכשאר' נושים ודריש ליה לוישאר' נשאר' בקלפי ורבי שמעון סבר
 מקמת ענוה מכעו עלמן מן הגדול ועשו עלמס כשירייס ודריש
 ליה לוישאר' נשתיירו נמסכה): שכל הנביאים כולן אותן שנעים

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין קצ

נתנבאו ופסקו והם נתנבאו ולא פסקו ומה נבואה
נתנבאו אמרו משה מת יהושע מכנים את ישראל
לארץ אבא חנין אומר משום ר' אליעזר על עסקי
שליו הם מתנבאים עלי שליו עלי שליו רב נחמן
אומר על עסקי גוג ומגוג היו מתנבאים שנא' *כה יחוקאל לח
אמר ה' (צבאות) [אלהים] האחת הוא אשר דברתי
בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנביאי'
בימים ההם שנים להביא איתך עליהם וגו' אל
תקרי שנים אלא שנים איזו הן שנים נביאים
שנתנבאו בפרק אחר נבואה אחת הוי אומר אלדר
ומירד. אמ' מר כל הנביאים כולם נתנבאו ופסקו
והם נתנבאו ולא פסקו מנא לן דפסקו אילימא
מדכתיב *ויתנבאו ולא יספו אלא מעתה *קול גדול
ולא יסף ה"נ דלא אוסיף הוא [אלא] דלא פסק
הוא אלא הכא כתיב ויתנבאו החם כתי' מתנבאים
עדיין מתנבאים והולכים בשלמא למ"ד משה מת
היינו דכתיב *אדני משה כלאם אלא למ"ד הנך
חרתי מאי אדני משה כלאם דלאו אורח ארעא

מדברי יא
דברים ס

מדברי יא

זקנים כתנבאו אותה שעה ראשונה לנדה ככוס עליהם הרוק
סניבות האהל ופסקו: על עסקי שליו לוכך שעה היתה: אל
תקרי שנים [בקמץ] אלא שנים: אילימא מדכתיב בהו בשאר
זקנים ולא יספו [ומפרשת ליה ולא יוספו]: אלא מעתה קול
גדול ולא יסף דשכינה ה"כ דלא אוסיף אלא על כרמך דלא
[ויאמר ה' כהן] פסק הוא [קול שכינה אינו פסק]:

דהוה ליה כחלמיד המורה הלכה לפני רבו בשלמא
למ"ד הנך תרתין היינו דכתיב *מי יתן אלא למ"ד
משה מת מינח הוה ניחא ליה לא סיימו קמיה
מאי כלאם א"ל הטל עליהם צרכי צבור והם כלים
מאליהם:

א"ר יוחנן אין מושיבין בסנהדרין אלא בעלי קומה
ובעלי חכמה ובעלי מראה ובעלי זקנה ובעלי
כשפים ויודעים ע' לשון שלא תהא סנהדרין
שומעת מפי התורגמן א"ר יהודה אמר רב אין
מושיבין בסנהדרין אלא מי שיודע לטהר את השרץ
ע"ז מן התורה אמר רב אני אדון ואטהרנו *ומה נחש
שממית ומרבה טומאה טהור שרץ שאינו ממית
ומרבה טומאה אינו דין שיחא טהור ולא היא
מידי דהוה אקוץ בעלמא:

[אמר רב יהודה אמר רב כל עיר שאין בה
בעלי קומה ומראה שיהא אימתן מוטלת על הצרות: בעלי
כשפים להמית מכשפים הצוטקים בכשתיהם להכלל מידי
ב"ד ולגלות על המכשפין המסייתין ומדייתין בכשפיהן כגון
המלרי]: מפי התורגמן כשנאים עדים לועזים להעיד בפניהם
שלא ילטרכו להעמיד קלילים ביניהם דה"ל עד מפי עד: מה
נחש שממית אדם ובהמה: ומרבה טומאת כבילות וטומאת
עם בעולם הרי הוא טהור כשהוא מת שאיכר בכלל ק' שכלים:
[ולא היא לאוק"ו הוא דאין זה קומראס הוא ממית ומרבה טומאה
שהרי כמו כן יש קוליס שהם ממיתין ומרביין טומאה והן טהורין]:

דיני ממונות סרק ראשון סנהדרין קצא

שנים לדבר וא' לשמוע אין מושיבין בה סנהדרין
זכו מיתבי שלישיית חכמה רביעית אין למעלה
הימנה הוא דאמר כי האי חנא ד[חניא שנייה
חכמה שלישיית אין למעלה הימנה למדין לפני
חכמים לוי מרבי. דיין לפני חכמים שמעון בן
עזאי ושמעון בן זומא וחנן המצרי וחנינא בן חכינאי
רב נחמן בר יצחק מחני ה' שמעון שמעון ושמעון
חנן וחנינא. רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו
שבא"י ר' אבא. דייני גולה קרנא. דייני דא"י ר'
אמי ור' אסי. דייני דפומבדית רב פפא בר שמואל.
דייני דנהרדע' רב אדא בר מניומי. סבי דסורא
רב הונא ורב חסדא. סבי דפומבדיתא רב יהוד'
ורב עינא. חריפי דפומבדיתא עיפא ואבימי בני
רחבה. אמוראי דפומבדית' רבה ורב יוסף. אמוראי

דנהרדעא רב חמא. נהרבלאי מתנו רמי בר *בריבי ^{גי' הערוך}
אמרי בי רב רב הונא. והאמר רב הונא אמרי ^{ברוכי וע'}
בי רבא אלא רב המנונא. אמרי במערבא ר' ירמיה. ^{ברש"י}
שלחו מתם ר' יוסי בר חנינא. מחבו עליה במערבא ^{כ"ה ד"ס}
^{כהרבלאי}

[שנים לדבר צע' לשון: וא' לשמוע שיהי' מבין צע' לשון ואע"פ
שאינו יודע להשיב]: שלישיית חכמה סנהדרין שיש בה
שלושה מדברים בשנעים לשון חכמה הוא וכשירה אלמא ג' צע"כא
לדנר: למדין לפני חכמים כל היכא דאיתת' למדין לפני חכמי'
היינו לוי שהי' למד לפני רבי: ר"ג מוסיף שמעון התימני וקמשתן
לא באו לזקנה ויושנים בקרקע ומשיבין תשובות קושיות לזקנים

